

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO XXXVIII (32)

Štev. (No.) 51-52

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

20. decembra 1979

SAMOTNI OTOK

Stavil vam bom tole vprašanje: Ali se vas od časa do časa ne poljšča občutek obupa, ali vsaj malodušja? Ali vam tesnoba ne stiska srce, ko gledate svet, v katerem živimo, in dogodke, ki se dan za dnem razvijajo v njem? Umori, napetost, boji, grožnje: „Tretja svetovna vojna je pred vratmi!“ smo lahko brali nešteto krat v zadnjih letih. „Le desetina nagrmedenega atomskega orožja zadošča, da se popolnoma uniči vsako razumno življenje na svetu“, ugotavljajo strokovnjaki, kot bi govorili o zalogah živeža. Vsak dan prihajajo novice o novih vrstah orožja, katerega prefinjeno tehnologijo komaj dojemamo normalni človeški razum...

V svoji okrožnici „Redemptor Hominis“ je papež Janez Pavel II. govoril prav v zvezi s tem položajem o strahu modernega človeka. Strah negotovosti prihodnjega trenutka, ki ga prešinja, mu ošvaja podzavest in ga — dan za dnem križa. In človek, ubogi, prestrašeni in preganjani človek, si želi samotnega otoka sredi oceana, kjer bi se čutil varnega pred to nevarnostjo vesoljnega atomskega potopa.

Koliko teh, od vseh zapostavljenih in pozabljenih, bi si želelo majhnega otoka, kaščka zemlje, kjer bi jim rastle žito in bi si mogli peči vsakdanji kruh.

Moj Bog, zakaj je toliko sovraštva na svetu? Opazimo ga v pobojih skupin, ki pretresajo svet pod gesli razrednega boja. Zasedimo ga v vsakdanjih odnosih med sodelavci, med sosedji, med brati. Vsaka različnost je že povod za spor, vsako napredovanje vzrok za nevoščljivost, vsaka še tako pošteno zaslužena dobrina rodi zavist. In koliko zasluženih in nezasluženih dobrin otrpne človeška srca, jih zapre za brate, jih odvrne od Boga! In znova naraste sovraštvo, ogenj, kateremu prilagamo dan za dnem novega goriva, ker se bojimo, da bi nam ugasnil; ker je za mnoge sovraštvo zrak, brez katerega ne bi mogli živeti. Razen na samotnem otoku, kjer bi ne bilo sočloveka, kjer bi mir samotnega življenja rodil razumevanje in spoznanje.

Večkrat se naše misli ustavljajo ob rak-rani človeštva: moralno propadanje, ki načinja že najmočnejše niti in mišice človeške družbe. Res je, da se je nemorala naravnost razpasla v industrijsko razvitih državah. Res, da je stanje v Evropi že kar obupno. A tudi drugod gre razvoj v to smer. Kar pogledjmo nenehne pozive katoliške Cerkve, pisma raznih škofovskih konferenc. Pred kratkim v ZDA, kjer je pojav splavov naravnost porazen; pred dnevi so poljski škofje rotili, naj se zajezi hudournik nemorale... In vsak izmed nas v svojem skoraj domačem okolju lahko zazna, kako se čas spreminja in se navade lepega življenja krhajo. Res, da je bilo vedno mnogo slabega, a danes se je lestvica vrednot obrnila, in s filmskega ali televizijskega ekrana, pa po radijskih valovih in na straneh revij nam pripovedujejo, da je normalno in prav, kar vemo, da je nemoralno. Samota otoka bi pač pogasila požar strasti in streznila človeka, da bi se zavedel lastnega dostojanstva in dostojanstva sočloveka, pa najsi bo to še nerodno dete, mož ali žena v najlepših letih, ali pa starček, katerega more ohraniti pri življenju le še topla ljubezen najdražjih. Ker tudi izpostavljanje starčkov v modernih, a okrutno mrzlih zavetiščih je nemoralno...

Svet ječi. Človek trpi v skupnih in osebnih težavah. In naš slovenski človek? Naš slovenski svet? Naš križev pot teče desetletja. In temu moramo pristeti še „tisočletno burko“. Imamo sploh zavest, da smo kdaj svobodno živeli kot narod? Pa mi prihaja na misel Verneova pustolovka, v kateri žene kapitana Granta po oceanih v iskanju otoka za novo življenje rodnemu narodu. Nova Slovenija nekje v Tihem oceanu? Prazne marnje, brez naše zemlje, rodne in ljubljene, bi naš narod izgubil svoje bistvo. A pomislimo le: bi

NAJ BO LETOSNJI BOŠIČ V ZNAMENJU ODRESILNE LJUBEZNI IN LJUBEZNI DO BLIŽNJEGA ODLOČEN IN MOGOČEN KORAK NA POTI REŠITVE POSAMEZNIKA, DRUŽINE, DRUŽBE, NAŠEGA NARODA IN ČLOVEŠTVA.

V TEJ ZELJI VAM ŽELI MILOSTI POLNE BOŽIČNE PRAZNIKE TER SREČNO NOVO LETO

SVOBODNA SLOVENIJA

li bi daleč od sovražnih sosedov, ne bilo bi se nam bati potujčevanja, ne priseljevanja, ne okov, ki naj bi jih nalagale brezbožne internacionale ali samoljubni mednarodni interesi. Živeli bi, zavedajoč se svojih moči in zaupajoč samo v Boga in v delo svojih rok.

Odprimo za treutek oči in srce. Pogledjmo se v zrcalo resnice. Kako beden je človek. Danes morda še bolj kot v preteklosti. Beden v svojih željah in pohlepih. Beden v svojem trudu, vsakdanjih naporih, sanjah, upih in porazih. V svoji minljivi slavi prešlih uspehov. V svojem strahu. Beden v svojih velikih in malih grehah, beden v svojem trudu svetništva. In vendar se je za tega človeka, za vsakega izmed nas, za vsak naš svet in naše življenje. Barka, ki jo ogroža vihar. Barka, ki jo ženejo neurja in lomijo valovi. Včasih izgleda, kot da smo se kar navadili tega norega in pogubnega divjanja. A naše srce si v tisti najbolj iskreni globini, kjer vlada Resnica, želi mirnega zaliva ob samotnem otoku. Tam je naš počitek, tam je naša sreča in veselje. Tam si zadbimo novih moči, predno se znova podamo na morje, na tej naši zemski poti, katere cilj je večni zaliv, večna sreča in veselje ljubezni v božjem Detetu.

Božič je tisti trenutek, edini v zgodovini, ko je človek našel svoje prvotno bistvo. Sveto bistvo, izgubljeno v začetku časov. Betlehem je bil tisti otok, na katerega se je zateklo človeštvo, na katerem je pozabilo na svoje težave in bilo, za trenutek, trenutek, ki odtlej nosi kal večnosti, srečno.

In tako je Božič, naš vsakoletni božič, postal prispevka samotnega otoka, po katerem hrepenimo. Dete, ki nam je bilo rojeno, nam prinese uteho v naš obup, nemir in strah. Božje Dete je uteha od lakote pomrlih otrok. S svojo ljubeznijo oživlja srca, omrtničena v duhu sovraštva. S svojim smehljajem gasi strasti in nam kaže pot svetosti. On, ki ga slavimo kot kralja, je tudi kralj narodov. K njemu, majhnemu v bednih jaslicah, se zatekamo tudi v naših slovenskih težavah. Saj nas bo razumel, saj nas bo olajšal in nam pomagal, kakor olajša vsakega človeka v njegovi majhnosti, v njegovi vsakdanji bedi in trpljenju.

Dete rajsko, Dete sveto, barka je naš svet in naše življenje. Barka, ki jo ogroža vihar. Barka, ki jo ženejo neurja in lomijo valovi. Včasih izgleda, kot da smo se kar navadili tega norega in pogubnega divjanja. A naše srce si v tisti najbolj iskreni globini, kjer vlada Resnica, želi mirnega zaliva ob samotnem otoku. Tam je naš počitek, tam je naša sreča in veselje. Tam si zadbimo novih moči, predno se znova podamo na morje, na tej naši zemski poti, katere cilj je večni zaliv, večna sreča in veselje ljubezni v božjem Detetu.

V ROJSTNI NOČI

Sveta noč, blažena noč... Prva predstava, ki se slovenski mladini prikaže v duhu, je znan prizor o argentinskem božiču: mestno praznovanje, umetniški znaki radosti in prijateljstva.

Mnogim Slovincem pa obstane očarljiv spomin, kot bi za pajčolanom občudovali Gasparijev risbo o božični idili. Slovenski božič: snežno bel, tih, harmoničen, kot zunanji posvečen okvir za notranje globoko doživetje!

Božič v Sloveniji... Božič Slovencev živečih po širnem svetu... Desetine zunanjih oblik, odvisnih od kraja in letnega časa; koliko stoletij se ob tem verskem praznovanju človeštvo obnavlja ob božičnem misteriju! Človeštvo se razodeva božje Dete kot mejnik vseh časov in neprenehoma nam prinaša najdražje zaklade: ljubezen, pravico in resnico.

Kristus podarja svetu odrešilno besedo; tudi tistim, ki cinično prezro vsa verska praznovanja ali pa so tako zakopani v zemeljske skrbi, da se jim je izbrisal verski smisel božičevanja, podedovanega iz mladih let.

Po stari slovenski navadi so se otroci duhovno pripravljali na Kristusov prihod tako, da so zbirali slamice za Odrašenikovo zibelko. Vsaka priložena slamica je predstavljala eno žrtev. Koliko je bilo navdušenja in veselja ob tem pričakovanju! Koliko bi pa lahko poleg naših malih prispevali z žrtvavo tudi odrasli, predosem mladina pri skupnem delu za krščansko dostojanstvo človeka. Naše žrtve bodo tista duhovna sila, ki bo pripravila mesto, kakršnega zasluži Kristus kot naš cilj in ideal v slovenski družbi, v domovini in po svetu.

Božje Dete — begunec v Egiptu — naj nas blagoslovi, da bomo notranje prenovljeni pričakali dan, ko bodo lahko vsi Slovenci izpričali svobodno verske ideale in dokazali svetu moč večnih resnic!

Sveta noč, blažena noč...

GOSPODOVO ROJSTVO

Tiste dni je izšlo povelje od cesarja Avgusta, da naj se popiše ves svet. To prvo popisovanje se je vršilo, ko je bil Kvirinij cesarski namestnik v Siriji. In hodili so se vsi popisovati, vsak v svoje mesto. Sel je torej tudi Józef iz Galileje, iz mesta Nazareta, v Judejo, v Davidovo mesto, ki se imenuje Betlehem — bil je namreč iz hiše in rodu Davidove —, da bi se popisal z Marijo, svojo zaročeno ženo, ki je bila noseča. Ko sta bila tam, se ji je dopolnil čas poroda. In porodila je sina prvorojenca, ga povila v plenice in položila v jasli, ker zanju ni bilo prostora v prenočišču. V pravem istem kraju pa so pastirji prenočevali pod milim nebom in bili na nočnih stražah pri svoji čredi. In glej, angel Gospodov je pristopil k njim in svetloba Gospodova jih je obsvetila in silno so se prestrašili. Angel jim je rekel: „Ne bojte se; zakaj, glejte, oznanjam vam veliko veselje, ki bo za vse ljudstvo: Rodil se vam je danes v mestu Davidovem Zveličar, ki je Kristus Gospod. In to vam bo znamenje: Našli boste dete, v plenice povito in v jasli položeno.“ In v hipu je bila pri angelu množica nebeške vojske, ki so Boga hvalili in govorili:

„Slava Bogu na višavah

in na zemlji mir ljudem, ki so Bogu po volji!“

Sv. Luka, pogl. 2, 1-15 vrste.

M. Kunčič:

ZGODBA O SMREČICI

Sredi gozda je rastle smrečica, majhna in srčkana, da jo je bilo veselje pogledati. Ta smrečica je imela dobre prijatelje: drobnega ptička, ki je vsako jutro priletel nanjo in ji pripovedoval svoje dogodivščine.

Smrečica pa ni imela samo prijatelja, imela je tudi sovražnika. Njen smrtni sovražnik je bil krt, ki je prebival pod njenimi koreninami v zemlji. Kadarkoli je prilezel iz svoje luknjice, si je rnil gobček na ostrih iglah in zmerom znova je grozil smrečici, da se bo maščeval.

Neke noči, ko je ptiček spal v vejah svoje prijateljice smrečice, je hudobni krt razgrizel ubogi smrečici korenine, da je omahnila na tla.

„Zdaj pa le pojdi po svetu in si ogledaj zanimivosti, o katerih ti je prismojknjen ptiček pripovedoval!“ se je škodoželjno zarežal krt.

Ptiček se je ob padcu smrečice prebudil. Ko je videl, kaj se je zgodilo, se je na vso moč razjezil. Smuknil je k vhodu v krtov domek, da bi ga po zasluženi kaznovan. Krt pa je previdno tičal globoko pod zemljo in se ni prikazal na dan.

„Nič ne maraj, pomagal ti bom,“ je ptiček tolažil smrečico, ki je žalostno ležala na tleh in bridko jokala, kakor pač znajo jokati tudi mlada drevesca.

Odletel je k samemu Bogu v raj. Bil je sveti večer in Bog je pravkar delil svoje darove angelčkom in drugim nebeščanom. Ptiček je zaupno sedel ljubemu Bogu na ramo in mu potožil krivico, ki je bila storjena ubogi smrečici na zemlji.

pogledal. „Sam pojdem na zemljo, da vidim, kaj je s tvojo prijateljico smrečico.“

Angelčki so si hitro ogrnili tople kožuške in se spustili z Bogom na zemljo. Tudi sonce je hotelo iti z njimi, a ljubi Bog ga je zavrnil:

„Zdaj je noč, ostani v nebesih, da bodo ljudje v miru počivali.“

In sonce je ostalo, čeprav ga je hudo mikalo, da bi vsaj enkrat tudi ponoči posvetil na zemljo...

Ljubi Bog je v spremstvu ptička in svojih angelov šel naravnost k ubogi smrečici. Mehko jo je pobožal in dobrohotno dejal:

„Za krivico, ki si jo pretrpela, te bom povišal!“

Angelčki so na te besede privlekli iz torbic darove, ki jim jih je dal Bog v nebesih, in z njimi okrasili smrečico od vrha do tal. Kar nagledati se je niso mogli, tako je bila lepa!

„Dvignite jo in postavite k vhodu v cerkev!“ je velel ljubi Bog.

Angelčki so v trenutku izpolnili njegov ukaz. Postavili so smrečico pred cerkev, ko je poslednji vernik prihajal k polnočnici. Pobožni mož je obšel kot zamaknjen, potem pa smrečico ponese v cerkev in jo postavil na oltar.

Tako je drobna, neznamenita smrečica doživela največjo srečo, o kateri si niti sanjati ne bi upala: blestela je na oltarju v vsem svojem sijaju ter poslušala pobožne molitve vernikov in ubrano petje, ki je donelo s kora božjemu Detetu na čast.

Od tistega dne dalje ljudje po vsem svetu prižigajo svečke na božičnih drevesih in jih krasijo s pisanimi darovi — naši znaki smrečici v prelep spomin.

NEDOTAKLJIVA PANAMA

PREGNANI ALI POBEGLI ŠAH

Združenim državam se je posrečilo razvozlati nit problema krize z Iranom. Pretekli teden je pregnani perzijski šah zapustil ozemlje ZDA in se nastanil pod panamsko zastavo na otoku Contadora, otočje Las Perlas. Tam bo začasno prebival, dokler ne bo sklenil kaj storiti s svojim življenjem na tem, sedaj tako sovražnem mu svetu.

Vsi so vedeli, da prisotnost šaha v severni Ameriki ni bila trajna. Le zdravstveni razlogi so ga prisilili k časovni naselitvi, ki je končno sprožila sporni požar. A od tedaj je bil eden glavnih problemov ameriške vlade, kam ga poslati. Nobena izmed vlad si ga ni upala sprejeti, nobena izmed omenjenih ali domnevanih držav ni predstavljala var-

Križev pot Salvadorja

Poboji civilnega prebivalstva

Manifestacija deset tisoč žensk se vije po ulicah glavnega mesta. Protestirajo zaradi levičarske smeri vlade in zaradi hude dejavnosti levičarske gverile. „Hočemo miru in dela“ je njih zahteva.

Nenadoma se pokaže oborožena skupina. Prav tisti, proti katerim manifestacija protestira. Padejo strelci. Stok in preplah. Sedemnajst žensk je mrtvih, mnogo več ranjenih.

Dva dni za tem skupina petdesetih gverilcev zasede vas Nejapa severno od glavnega mesta. 15. decembra pa zasedejo radioodajno postajo in po nje valovih širijo revolucionarna gesla.

Vse to se je zgodilo pretekli teden v državi El Salvador, katero zadnje čase pretresa močno prevratno delovanje, pomešano s socialno krizo in družbenim kaosom. Ni avtoritete, ni oblasti, ki bi vzpostavila mir. Zločini se ponavljajo iz dneva v dan in ni ga, ki bi prijel in kaznoval storilce.

Pred časom je salvadorska vlada pričela obrat na levo, da bi pomirila zahtevne revolucionarnih skupin, in si jih pridobila. Komaj mesec po tem poizkusu so rezultati katastrofalni. In bodočnost je temna.

nega zatočišča za šaha. Končno se je razvedela novica: Panamá. Ista država, ki je zadnja leta živela v sporu z ZDA. Isti Torrijos, polemični in osporavani panamski velmož, je naredil Carterju eno največjih uslug v zadnjih časih.

Rešitev je bila prav salomonska. Iran je bil postavljen pred dejstvo, da ZDA ne more vrniti šaha, ker ga pač ni. Tedaj je Homeini zagrozil Panami. A s čim. Obvestili so ga, da tej državi ni mogoče ustaviti dobave petroleja, ker ga Panamá že šest let ne kupuje v Iranu. Poslaništva mu študentje ne morejo zasesti, ker ga nima. Prav tako ne imovine, ki bi jo zaplenili, ali izvajali kako drugo vrsto pritiska.

Tako je Homeiniju enostavno preostalo le od Paname „ostro zahtevati“, da ji vrne šaha, medtem ko se začne mednarodni postopek, kajti iranska vlada ga je proglasila za zločinca in ga kot takega hoče dobiti v roke. Medtem ko se to godi, (kar je seveda popolnoma neverjetno), si mednarodni opazovalci belijo glavo in skušajo ugotoviti ceno, ki jo je Amerika, oziroma Carter plačal Torrijosu, da je dovolil priobeg šaha pod panamsko zastavo.

Iran je medtem omilil svoje stališče do ZDA. Zunanji minister Gotbazdeh je izjavil, da je bil šahov odhod iz ZDA pravzaprav iranska zmaga. Po teheranskem radiju je narod lahko zvedel, kako je kapitalistična Amerika „izgnala“ šaha iz svojega ozemlja. Tudi je minister izjavil, da bodo za božič izpustili večje število talcev in da tudi ostalih ne bodo sodili.

To je seveda lažje obljubiti, kakor izpolniti. Kajti radikalizirani študentje, ki imajo še vedno v oblasti poslaništvo in talce, nočejo popustiti. Oni pač napovedujejo sodbe in obsodbe, in mnogo bo stalo iransko vlado, če jih res hoče prepričati, naj vrnejo svobodo še zajetim ameriškim državljanom. Homeini je medtem izjavil, da je Carter „slabši od Hitlerja“.

Medtem je tudi mednarodno sodišče v Hagu ukazalo, naj bodo talci izpuščeni, Združeni narodi pa pripravljajo mednarodno zakonodajo za morebitne bodoče podobne primere.

TEŽAVE TUDI V ŠPANIJI

V sredo 12. decembra so baskovski teroristi, zbrani v skupini ETA, izpustili na svobodo poslanca vladne sredinske koalicije. Javier Ruperez je tako, po mesecu dni neznanega zapora, znova zagledal luč svobode in se kar hitro povrnil na svoje delo in sestanke z različnimi vladnimi osebnostmi.

Vprašanje, ki so si ga stavili opazovalci španskega življenja, je enotno: kakšna je bila cena za Ruperezovo svobodo? Nedvomno so obstajali stiki med vlado, ali njenimi zastopniki, in predstavniki levičarske skupine. Kakšna so bila pogajanja, in katera njih snov, je

neznano. Z Ruperezovo svobodo je zaključeno novo poglavje moderne španske zgodovine. Odpre se pa drugo; ne neko se odpira.

Španija se nahaja v poplavi nasilja. Prav te dni je prišlo do pouličnih spopadov med manifestanti in policijo. Dva mrtva, nato osem ranjenih in še spopad in novi ranjenci, dan za dnem.

Medtem sta Katalonska in Baskovska dežela prejeli avtonomijo. Vlada je pričela raziskavo smrti obeh študentov. Prav tako raziskujejo obtožbe mučenja, ki naj bi jih izvedli varnostni organi. Španija gori, in bo še gorela...

MEDNARODNI TEDEN

VAL TERORISTIČNIH NAPADOV

v Italiji ne poneha. Ugrabitve in umori so na dnevnem redu. Pred dnevi je prevratna skupina napadla višjo šolo v Turinu in v streljanju ranila deset študentov in profesorov. Varnostni organi so začeli široko ofenzivo, katere rezultati še niso vidni.

V NIKARAGVI so „posebna sodišča“ pričela s sodnim postopkom proti prvi skupini 7500 somocistov. Obtožbe vsebujejo zločine uboja, mučenja in špijonaže v prid padlega režima Anastazija Somoze.

KUBA ima hude gospodarske probleme, v katere se je zadnji čas vtaknil Raúl Castro, brat diktatorja Fidela, general in obrambni minister. Ta je javno izjavil, da Kuba ne more več metati krivde za svojo zavoženo gospodarstvo na ameriško blokado. Po tem so se na Kubi prvič pojavili protikastrični napisi. Med temi tudi sledeč: „Hočemo Batista s krvjo, ne Fidela z lakoto.“

PETROLEJ je znova na dnevnem redu. Države, ki ga izvažajo, povezane v posebni organizaciji, zasedajo v Caracasu. Določijo naj med drugim tudi novo ceno. A si niso edine. Sicer so nekatere, kot Libija, že kar na svojo roko podražile petrolej. Še prej so ga za 33% podražili Venezuela, Arabija, Qatar in emirati.

PAPEŽ Janez Pavel II. je izrazil upanje, da bo „milost božiča“ pretresla srca članov prevratnih skupin v Italiji, in bodo izpustili na svobodo vse talce, ki so jih ugrabili v zadnjih časih.

PRAVO KATASTROFO je doživela Kolumbija z zadnjim potresom. Vedno nova trupla se pojavljajo. Računajo, da je bilo vsaj 600 mrtvih in nad 20.000 ranjenih. Sedaj se pojavlja lakota. Ni pitne vode, in žeja mnoge prisili, da pijejo okužene luže. Prava selitev naroda se dogaja, ko ljudje beže iz prizadetih krajev v druge predele države.

BOLIVIJSKA PREDSEDNICA Lidia Gueiler, je prestala prvi vihar. Kljub nezadovoljstvu delavstva in nemiru v vojaških vrstah, je vsaj zaenkrat prešla nevarnost vojaškega udara. Predsednica je tudi izrazila svoje upanje, da do takega udara sploh ne bo prišlo, ne sedaj ne v bodočnosti.

V ANGLIJI imajo nov politični škandal. Gre za „romantično zgodbo“, povezano z mednarodno prodajo orožja. Vanjo je zapletena Soraya Khashouggi, žena arabskega milijonarja, pa Winston Churchill, 39-letni nečak umrlega angleškega politika. Zaradi delikatnega položaja, in morda tudi slave deda, ne bo ta storiša javno obravnavana.

V ČILU so imeli vladno krizo. Odstopili so vsi ministri, a Pinochet je nekatere potrdil in imenoval pet novih, tri vojake in dva civilista. Trenutno sestavlja čilsko vlado osem civilistov in sedem vojakov. Pinochet je ob tej priliki izjavil, da ne misli „večno ostati na oblasti“.

El pedido de la Iglesia

Al término de la reunión de la Comisión Permanente del episcopado argentino los obispos dieron a conocer una exhortación en favor de la paz y la reconciliación. Allí formulan los siguientes pedidos:

A todos los que viven en esta nuestra Patria, solicitamos un esfuerzo personal y comunitario, para erradicar las divisiones y el odio, e implantar la reconciliación que exige justicia y que lleva a la reconciliación del amor, eliminando las causas y modificando las condiciones que son disculpa o pretexto para la violencia. Solicitamos, por lo tanto, un total respeto por los derechos humanos. Con referencia a la apertura y diálogo pedimos también a todos se haga en sinceridad y en verdad.

A las familias pedimos que salvaguarden sus elementos constitutivos, sus existencias y valores permanentes; les pedimos que respondan a su importancia primordial convirtiéndose:

— en auténticas “iglesias domésticas” educando en la fe y donde la oración en común sea el abrir las puertas de la ayuda Divina;

— en “escuelas” formadoras de personas, donde se vaya plasmando el respeto por la dignidad del hombre;

— y en “promotoras” de desarrollo, enseñando y practicando la justicia y el amor, el perdón cristiano y los valores de la reconciliación.

A los jóvenes deseamos que se entreguen al servicio de la vida y a la construcción de una sociedad justa, fraternal y cristiana por los caminos de la paz.

A los trabajadores exhortamos a que defiendan pacíficamente su derecho fundamental de promover sus intereses gremiales y contribuir responsablemente al bien común. Los exhortamos a que la búsqueda de un legítimo bienestar material no los lleve a sobrevalorar lo económico, lo político y lo social por encima del hombre, de su dignidad y de su trascendencia divina.

A los sacerdotes y religiosas, cuya eficiente colaboración valoramos, pedimos que no escatimen esfuerzo alguno en esta urgencia pastoral hacia una plena reconciliación con Dios y con los hombres; sus hermanos.

A las autoridades deseamos dirigimos, reconociendo la buena voluntad con que ha sido escuchada en otras oportunidades nuestra palabra de Pastores, con espíritu de servicio y con el deseo de una noble colaboración:

— Aunque comprendemos las dificultades enormes del reordenamiento económico y reconociendo sus logros, pedimos que las cargas y sacrificios que él exige, sean más llevaderos para los sectores de menores recursos.

— Quisiéramos se acentuara una actitud más comprensiva ante quienes sufren la desaparición de seres muy queridos; no perdemos la confianza de que problemas tan dolorosos sean esclarecidos, en la medida de lo posible, con fortaleza y prudencia cristianas, para bien de los familiares interesados y de la paz interna de nuestra comunidad.

— En la necesaria defensa del bien común y el orden público, con la consecuente represión, recordamos que ella no debe realizarse sino con medios lícitos y legales, según el estado de derecho.

— Finalmente, rubricamos el pedido de Su Santidad referente a los encarcelados, en el sentido de que se acelere su proceso y se respeten sus personas.

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Bližajo se božični prazniki in dežela se pripravljala, da bo po njih prešla v tradicionalno „poletno spanje“. Sicer se je ta navada v zadnjih letih nekoliko omajala. Kar spomnimo se lanskega leta, in obudimo nekoliko tedanje stanje, da se hvaležno ozremo na posredovanje Petrovega sedeža, ki nas je rešilo vojne.

Pred letom dni je bilo ob tem času vse pripravljeno na vojno. Mejni spor v južnih vodah med Argentino in Čilom je prišel prav na rob oboroženega spopada. Vsa pogajanja in posredovanja so se izjalovila. Tedaj je sedanji papež Janez Pavel II. ponudil svoj svet. Poslal je svojega zastopnika in božič na jugu je resnično mogel slišati staro vesoljno pesem „Sveta noč“, ki v tukajšnjem besedilu poje: „Noč miru, noč ljubezni...“

Tedaj se je malo ljudi zavedalo in mnogi se niti danes ne morejo prepričati, da je bila vojna praktično že v teku. Strelni jarki so bili izkopani, ukaz je bil izdan, čete so čakale le napovedane ure. Danes se lahko blage duše pripravljamo na nov božič, kajti prav te dni je iz Vatikana prišlo uradno poročilo o poteku razgovorov. Ni še konkretnih rezultatov, a upanje, optimizem in pripravljenost vlada v obeh delegacijah, ki bosta nadaljevali svoje

delo po letnem počitku, po prvih mesecih prihodnjega leta.

Medtem je te dni v Buenos Airesu zasedala Stalna komisija argentinske škofvske konference. Ob koncu so škofje objavili poziv narodu, poziv k miru in spravi. Naj se pozabi vse, kar nas loči, da nas bodo sveti prazniki našli združene, in da v novem letu nadaljujemo težko delo za narodovo obnovo.

Škofje se dobro zavedajo, da se obnova ne sestoji le iz socialnega in gospodarskega zboljšanja. Temelj obnove, kot smo že nekajkrat pisali, je v osveščenju ljudi. Da bi vsak na svojem mestu izpolnjeval svojo dolžnost, v bratškem duhu in z namenom pripomočka k delu za skupnost.

Škofje pozivajo zlasti družine, naj postanejo prave „domače cerkve“; obbračajo se k mladini, naj se posveti delu za bolj pravično in bolj bratsko družbo. Delavcem naročajo, naj njihov boj za lastne pravice nosi pečat miru in skupnega blagra. Duhovnike, redovnice in redovnike pozivajo k obnovljenemu pastoralnemu delu. Končno naslovi na vlado prošnjo, naj olajša položaj najbolj prizadetih sektorjev; in še-prosijo, naj se razjasni položaj pogrešanih, naj se pravična družba in nje zakoniti interesi branijo z legalnimi, in ne z ilegalnimi ukrepi.

Tine Debeljak

(108)

Med knjigami in revijami

REVOLUCIJA OKOLI LIMBARSKÉ GORE

Izšla je na skoraj 600 straneh (590) nova knjižica gradiva za zgodovino komunistične revolucije v Sloveniji, ki jo prireja ureja in izdaja dr. Filip Žakelj pod različnimi naslovi kot Gradivo taborišnega arhiva, Dokumenti, Odpri grobovi in podobno, tokrat pod naslovom: *Revolucija okoli Limbarske gore*. Kakor vemo, so blic z zanimanjem sprejete prejšnje podobne publikacije o pričevanjih komunistične revolucije v posameznih krajih kot Revolucija pod Krimom (žup. J. Klemenčič) in v Hotedršici (Siena Blažič). Nadaljevanje teh je ta publikacija, ki ima namen, priobčiti pričevanja in dokumente, ki se nanašajo na okolje Limbarske gore z Moravčami v središču.

Pobuda — kakor tudi večina doneskov za knjigo je prišla, kot pravi urednik dr. F. Žakelj, od „preprostih nešolanih“ ljudi, toda izobraženih po naših prosvetnih organizacijah, ki so hoteli, da se spričo neobjektivnih „zgodovin“ o tem gorenjskem kraju zve resnica, kakor so jo doživljali oni, ki so bili žrtve tako nacistične kakor komunistične nasilnosti in ki so se tudi osebno udelež-

vali protirevolucijskega gibanja za obrambo življenja in zaščite domov.

Po besedah o načinu ureditve knjige, ki jih je podal urednik, je pravi uvod napisal kot „spomin in opomin“ najvidnejši predstavnik Moravčanov v Zdomstvu, prelat g. Franc Novak. Nato sledi načelni članek „o nasprotju med sprom in križem“, ki ga je napisal J. J. C. M., predstavil pa je Moravčane v luči, kakor jih gleda človek „zunaj njih“, pred kratkim umrli J. K. o š i č e k. Nato sledi šele prave „razprave“, kakor je prva o Moravčah v zgodovini (dešet strani o pomembnosti moravške okolice v kulturni zgodovini Slovenije), nato pa drugih 20 strani o Moravčah v revoluciji. Tu omenja partizanske umore, označuje ubite, poudarja tudi posledice moritev pri Nemcih, ki so zanje streljali talce. Imenoma objavlja glavne morivce v Moravčah, ki so bili F. Kaplja, Ivan Cerar, Tone Brodar in Jože Otolani. Še posebej omenja poboje celih družin, pa tudi zavrača klevete, s katerimi so hoteli likvidirati župana I. L. a v r i č a, ki se je rešil z umikom.

Naslednji največji članek (180 stra-

ni) je napisal pobudnik knjige J o ž e J a v o r š e k („Antonovčev“), ki je prav tako posegal nazaj v razvoj katol. prosvetnega gibanja pod dekanoma Cegnarjem in Hafnerjem, ter kaplani Kupljenikom, Huthom in F. Malovrhom, kakor tudi na začetek komunizma v fari, ki je prišel z Zagorja v l. 1937 in tudi v filtracijo v vojaštvo, kakor se je videlo ob mobilizaciji teh let (prvih 33 str.). Nato pa sledi na 150 straneh preprosto pripovedovanje doživljanj kmečkega fanta, ki je bilo tipično za to moravško generacijo: prisiljeno mobiliziranje v nemško vojsko in službo (tu prvič na protikomunistični strani berem o „raztrgancih“, ki so bili prisiljeni vanje, pa so vendar tudi kot taki reševali ljudi), padli v partizanske vrste, od njih v roke nemške policije in v gestapovske zapore, pa spet na prisilno delo v Nemčijo. In končno vrnitev domov in vstop med gorenjsko domobranstvo. To pripovedovanje ne podaja kaj posebnih „zgodovinskih“ razodetij, je pa tipično opisana pot stisk takih Detelovih „malih življenj“ te dobe, ki jih je prav tako trpljenje naredilo velike.

Posebno vrednost pa imajo spomini Jožeta C e r a r j a (vodje domobranske postaje v št. Vidu pri Lukovici), ki opisuje sicer prav tako usodo fantov tega okraja, prehajanja med partizane pa v nemške roke in končno v odpor v domobranstvu do umika na Koroško. Toda prisilno vračanje nazaj, dramatič-

no doživljanje pri partizanih, ki so se nad njim hoteli maščevati „zaradi tolikokratnega bega pred njimi“, kot je priznal poveljnik, ter rešitev, je pretrepljiv dokument. Tretjo razpravo je napisal Ivan R o d e, vodja domobrancev v Domžalah, Obetivde pričevanju imata velik pomen, ker pomnožujeta nove verzije tega genocidnega vračanja slovenskih domobrancev in jih s polnim podpisom izpričuje, zavedajoč se odgovornosti pričevanj.

Ob teh osnovnih razpravah-pričevanjih, v tem, rekli bi lahko „moravškem protirevolucionarnem zborniku“, pa je še nad 50 drugih člankov, ki govorijo še o mnogostem, kar je bilo vsebina teh strašnih let strahote v okolici Limbarske gore: o nacistično-komunističnih zvezah in sodelovanju pred in med revolucijo, o obeh napadih partizanov na Moravče in na obstoj „Male Rusije“ na tem terenu, o pobijanju, požiganju itd. Govori se o natančnih razmerah v vasi Prikrnica, Vrhpolje, o začetkih revolucije v Zasavju (I. Klemenčič), o dogodkih v Moravčah (F. Bergant st.), o talcih, kdo in koliko jih je padlo med duhovniki in laiki, kakor so bili med drugimi F. Majdič, F. Malovrh, J. Lodboda, bogosl. Breznik, Huth, Radov oče itd. itd. Spominja pa se tudi zdomcevi iz tega okolja, ki žive v svetu, ali pa so že umrli, npr. dekana Hafnerja (pri tem omenjam, da živim v veri, da ga je reševal izseljenstva Hitlerjev podpis na

njegovi diplomih, ki jo je dobil za organizacijo orlovskega nastopa v Berlinu), lazarista Jermana itd. itd., pa tudi dr. Janeža, našega „tajvanskega dobrega človeka“ z Dolskega itd. itd.

Tako se vrsti v tem delu 60 člankov, katere najpomembnejše smo omenili, ki jih je napisalo vsaj 15 s pravimi imeni podpisanih avtorjev, kar daje svojo verodostojnost, na drugi strani pa je vzrok ponavljanju in neenakim vrednostim doneskov v tem zborniku — g r a d i v a. 85 slik in dva zemljevida krajev ponazorjujejo dogodke v knjigi.

Da, gradiva. V tem pa je prava vrednost teh zbirk, da nudijo material za bodočo sintetično znanstveno zgodovino protirevolucije, ki se brez takih sistematičnih pričevanj iz vseh krajev domovine ne bo mogla napisati. In druga, še večja pomembnost: dá naj vzpodbudo vsem udeležencem, tudi najpreprostejšim, naj napišejo svoje spomine, jih bodo že taki požrtvovalni delavci, kakor je dr. Žakelj, spravili v literarno obliko. Sicer pa ne gre za to, temveč za d o k u m e n t i n z n j m z r e s n i c o t e h l e t, za katero smo dolžni pričevati.

S kakšnimi težavami pa se izdajatelj tega gradiva bori, je sam navedel na zadnjih straneh, ki so za našo emigracijo naravnost porazni in na katere opozarjamo vse, ki jim ni vseeno, da se to dragoceno gradivo izgublja za vedno z našim umiranjem.

PRED DVAJSETIMI LETI NAS JE ZAPUSTIL NAŠ PASTIR

SPOMINSKO SLAVJE ZA RAJNIM KNEZOŠKOFOM LJUBLJANSKIM DR. GREGORIJEM ROŽMANOM V BS. AIRESU
V SLOVENSKI HIŠI 8. DECEMBRA 1979

„Teža križa in plačilo“ — pod tem vdolom nam je naš škof vladikoval polnih trideset let. Je ob sprejetju svoje- ga križa slutil, kolikšna bo njegova te- ža? Teško da bi se že tedaj v vsem raz- sežju zavedal usodnosti prihajajočih ča- sov, čeprav ga je oče v svoji dalekovid- nosti že ob duhovniškem posvečenju o- przoril nanje.

Težak je bil njegov križ že, ko si ga je naložil. In potlej mu je iz dne- va v dan vse težje in težje tlačil ra- mena. Vse do onemoglosti. Tudi ni bilo usmiljenega samaritana, ki bi mu dal spočiti se. A orjak se ni zrušil, ni pa- del podenj. Zdravnan in s knežjim pono- som ga je nosil skozi ves svoj križev pot, tako v domovini kot v tujini, prav gor do Golgote, stopinjo za stopinjo — v svojo smrtno uro. In še tedaj je imel dovolj moči, da je o svojih krvnikih mislil: Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo. Je zdržal, ker ga je Oče spoznal vrednega božje ljubezni in ni dopustil, da bi se omadeževal z naj- manjšim madežem sramote, šibkosti? Ali, ker je Oče ljubil nas in nam ni dal osiroteti po našem vodniku?

In plačilo? Nezlomljiv in nezlom- ljen je odnesel zvrhan kelih svojega trpljenja v dar Njemu, ki mu ga je naložil. Tedaj je On ta dar povečeval in nam širok zemlje, čez koder smo raz- tresene tega pastirja ovcé, vcepil brsti- če njegovih besedi, napotkov in zgle- dov. Njih blagodejni vpliv se bo razve- jal po nas in za nami iz roda v rod in zorel v rešne sadove kot plačilo naro- du, za katerega se je žrtvoval njegov veliki sin, knez in škof ljubljanski, dr. Gregorij Rožman.

8. decembra, na praznik Brezmade- žne, katere vnet častilec je dr. Rožman bil, nas je prišlo mnogo, zelo mnogo ro- jakov v Slovensko hišo na duhovno sre- čanje z rajnim — dvajset let po njego- vem odhodu. Kdor se še čuti vezanega na našo zdmsko skupnost in še ni pod- legel lagodnosti komunistične propa- gande ter postal mlačen, kdor še osta- ja zvest svojim prvotnim zdmskim načelom in ni bil resno zadržan, ta pač ni mogel zanemariti vabila k soudelež- bi na ta spominski dan za mučeniške- ga škofa, ki je zrasel in simbol naših hotenj in našega poslanstva.

CERKVENI OBRED

V cerkvi Marije Pomagaj so rajne- mu škofu v spomin somaševali z msgr. A. Oreharjem gg. M. Lamovšek, L. Len- ček, dr. A. Starc in J. Škerbec. Sveti daritev je spremljal pevski zbor Gallus pod vodstvom dr. J. Savellija ob orgel- ski spremljavi ge. Anke S. Gaserjeve.

Lik velikega duha škofa Gregorija je začel dobivati obrise v našem spo- minu že pri cerkvenem nagovoru. Mon- signor ga je primerjal z Mojzesom, ki je v težkih časih vodil svoje ljudstvo; z Jeremijem zaradi njegovega velikega trpljenja; z Gedeonom, ko je z malo čet- tico beguncev vodil duhovno borbo pro- ti brezboštvo v domovini. S prepričljivi- vimi primeri je poudaril škofovo vest- nost pri poučevanju vsakršnih proble- mov; opozoril na vladikovo resnicoljub- nost tudi v kočljivih primerih in označil kot najvažnejšo škofovo odločitev nje- govo držo in stališče v času revolucije. Posebej je msgr. Orehar še opozoril na Rožmanovo zvestobo v trpljenju in v zaključku opozoril na škofa kot veli- kega učitelja, prijatelja in največjega trpina, ki je trpljenje „tako vdano no- sil, da ga nismo razumeli večkrat v mir- nih časih, najmanj pa znali doumeti njegovo trpljenje begunca in škofa, ki ga je tako vdano nosil, ko ga niso ra- zumeli tisti, ki so mu ravnanje med revolucijo navdahnili, ne zadosti tisti, za katere je trpljenje nosil. Naučimo se od njega zvesto nositi izgnanstvo, o- stati zvesti resnici, da nas ne zlomi ne odsotnost od doma ne vabilo domovine in da damo pravi pečat vsem dogodkom v domovini.“

SPOMINSKO SLAVJE V DVORANI

Cerkvenemu obredu je sledila pro- slava v veliki dvorani, skopo, a smo- trno okrašeni: Slovenska zastava v vsej višini stene kot viden izraz dr. Rožmanove globoko občutene narodne zavesti in žrtvene ljubezni do svojega naroda; poudarek v dvorani je bil na ves čas žarko osvetljeni škofovi sliki na ste- ni, kar je nekako dajalo občutje njego- ve dejanske navzočnosti med nami. O- der v temnih kulisah. Prazen. Le v globini ozadja je vsa stena v zelenem svetlobnem odsevu žarela mističnost v tempelj vzdušja zbujenih spominov.

Program je vpeljal predsednik ZS Božo Stariha z izrazi hvaležnosti za

škofovo veliko delo, za žrtve, ki jih je doprinesel v najbridkejši uri slovenske- ga naroda.

V spoštljivo tišino se je z zvočnega traku oglasil dr. Miha Krek, kakor se je poslovil od škofa Gregorija ob nje- govi smrti. V teku celotnega programa so se menjavale na steno v ozadje odra projicirane slike iz škofovega življenja.

OB KRSTI ŠKOFA GREGORIJA GOVORI DR. MIHA KREK

Prečastiti gospod monsignor, častiti g. Varga, dragi prijatelji! Prvič sem videl in slišal pok. dr. Gregorija Rožmana l. 1919 v Dobrli ve- si na Koroškem. Orlovski zveza je pri- redila tam svoj prvi koroški zbor, prvi tabor po tedanji vojni. Prvi dan je bi- la slovesna sv. maša, pridiga, narodno zborovanje in druge slovesnosti, drugo jutro pa je bilo posvečeno razpravam. Pri tem zadnjem zborovanju so se go- vorniki razvneli. Vsak je branil svoje predloge in misli ognjevito, vedno o- streje. Kazalo je na prepir. Takrat je pok. predsednik zveze g. Jože Pirč raz- glasil, da daje besedo celovškemu prof. dr. Gregoriju Rožmanu. Prvič sem te- daj slišal to ime. Kar vse glave so se tedaj zasukale v doljni del dvorane, kjer je vstal lep, mlad duhovnik, izrazitega mladeniškega obraza in začel govoriti.

Dr. Gregorij Rožman je že takrat govoril tako prepričljivo in tako prije- majoče, da smo brž pozabili, zakaj smo se kregali. Naslikal nam je usodnost ča- sa za trpeče koroške brate in sestre in težke, a vzvišene naloge katoliške mla- dine v novi državi, ki je tedaj šele na- stala in se borila za slovenske meje. Vtis je ostal neizbrisen. Mladina je z nav- dušenjem sprejela vse njegove misli in predloge.

Po nesrečni tedanji rešitvi koroške- ga vprašanja, ko so bili koroški Slove- nci odrezani od ostale Slovenije, se je dr. Rožman iz Celovca preselil v Lju- bljano, kot vseučiliški profesor cerkvene- ga prava. Nihče ni videl bolečine srca, ki je vse gorelo za ideal zedinjene Slo- venije, ne slišal kake tožbe iz njegovih ust. Le njegova apostolska narava je še bolj razplamtela. Njegova delavnost ni poznala mej. Poleg tega, da je za- slovel kot briljanten učitelj in strokov- njak, poleg tega, da je bil duhovni vo- dja slovenske orlovske zveze, je pridig- al, maševal in spovedoval vse križem Slovenije. Od nedelje do nedelje je go- voril novim množicam, vodil duhovne obnove, govoril pri prosvetnih tečajih in s fanti je prehodil naše gore, z njimi postavljaval in blagoslavljal križe in ka- pele v skalah in na vrhovih ter jih učil gledati veličastje božje v prelestju le- pot slovenske zemlje.

Ko je bil po kratkih devetih letih i- menovan in posvečen za škofa ter do- ločen za naslednika v Ljubljani, je bil že tako splošno znan in priljubljen, da so verniki škofije iz vseh svojih sre- molili in peli Te Deum laudamus! Za- hvalimo Te, o Gospod, da si nam za nadpastirja odbral prav njega, ki ga imamo nad vse radi in ki je ves Tvoj in ves naš. On pa novih časti in viso- kih služb ni bil vesel. Sprejemal jih je z nekim strahom in le tako, kot bi po- snemal Jezusa, ko je objel svoj križ.

Toda potem, ko je škofovski križ sprejel, ga je objel in stisnil trdno in odločno. Kot nadpastir, učitelj in vodi- telj je izvedel neprecenljivo veliko de- la v svojem ljudstvu. Samo vsemogoč- nemu je znan njegov pomen za duhovno rast slovenskega naroda. Tudi ljudje pa vemo, da je v l. 1935, v istem letu, ko je v Moskvi zboroval svetovni kon- gres borbenega brezboštva, je ljubljans- ka škofija priredila enega največičast- nejših kongresov Kristusa Kralja. Tu- di to ljudje vemo, da škof Rožman nik- dar ni upognil glave, niti pred fašisti, niti pred nacisti, da je dosledno in ne- izprosno obsojal vsako nasilje in vsa- ko krivico nad svojim ljudstvom, ter branil pravice Slovencev v miru in voj- ni pred cerkvenimi in svetnimi oblast- mi na ozemlju svoje škofije in drugod.

Čim huje so divjali viharji in revo- lucije preko naše domovine, tem veli- častneje se je dvigala očetovsko ljuba, pa vendar mogočna pojava škofa lju- bljanskega, škofa evharistije, škofa Ma- rije, škofa Katoliške akcije.

Zgodovina priča, da je škof Rožman

vsako zlo obsodil, vsako zmoto zavrgel, ocenil in posvaril svoje vernike pred njo. Vsako, ki je grozila in škodovala njegovi čredi. Zlo in zmoto v fašizmu in nacizmu pravtako kot zlo in zmoto v komunizmu. Hitlerizem pravtako kot boljšeizem. Nasilja nad cerkvijo in svobodo svojega ljudstva ni trpel. Na- stopal je vse huje in odločneje, čim hu- šji je bil nasilnik, čim večja je bila ne- varnost, čim bolj se je dvigala gora zlo- činov.

Ko so njemu samemu grozili z nasil- no smrtjo na grmadi, je nad grobovi narodnih mučencev in s prižnice v svoji stolnici klical po božjem maščevanju nad ubijavci tako, da je prosil in rotil samega Odrašenika, naj morivcem dá milost spoznanja in spreobrnjenja. Ko je njegova škofija bila raztrgana v okupacijska področja sovražnih armad, ko so nacisti izgnali vse duhovnike s svojega področja, ko so fašisti in na- cisti nasilno preseljevali na tisoče dru- žin in posameznih vernikov v sovra- žnikova taborišča in jih gnali v smrt, ko je noro sovraštvo uničevalo in zažigalo na stotine naših vasi, ko so dan za dnem in teden za tednom padali talci v smrt, komunisti pa pobijali od kraja vse, kar so jih dosegli takih, ki so o- stali Kristusu in sebi zvesti, je škof bil največji samaritan med nami. Organizir- al je pomoč preganjanim brezdomcem. Dal je svoje vse, kar je imel. Odprl je svoje blagajne, ki je z njimi smel raz- polagati, za reševanje življenj. Tudi ni ločil tujca od brata. Sredi vojne so mi v London prihajala pisma judovskih in drugih narodnostnih skupin, ki so po- vedale, da so bili rešeni po Rožmanovi dobroti. Da bi reševal življenja in lajš- al trpljenje, je ponižno trkal od vrat do vrat vojnih oblastnikov in prošil za vse in vsakega. Za komuniste pravtako kot za katoličana; za tuje z enako vne- mo kot za svoje. Kakor je bil apostolski velikan v učenju resnice in obrambi pra- vice, kakor je bil oster v obsojanju z- mote, tako je bil oče in mati, pomoč- nik in tolažnik vsem ljudem.

Ko se je zgodilo, da je kot na vse druge slovanske narode tudi na Slove- nce padel križ brez Kristusa, je škof Rožman bil trdno odločen, da ostane in gre na grmado, ki mu jo je pripravila komunistična fronta. Škof ni bežal pred nikomur. Ni bilo osebnih žrtve, ki bi se je on bil bal. Drugi so bili, ki so se ba- li zanj. Zdel se jim je predragocen, zlasti celovški škof je bil, ki je povzročil, da je škof Rožman po cerkveni u- bogljivosti tiste usodne dni ob prevratu prišel v Celovec. Še od tam se je hotel vrniti, pa se ni več mogel.

Kot poprej vse druge, je sprejel tu- di križ begunstva in ga uporabil kot po- sebno prilžnost in poseben čas, da je iz svobode delal za svojo škofijo in za svojo po vsem svetu raztepeno čredo.

Tako smo Slovenci v škofu Rožmanu imeli v stoletju begunstva in nasilne- ga preseljevanja narodov največjega misijonarja med begunci. On nam je bil

in nam je ostal v vsej polnosti besede resničen in največji dar božji.

Gotovo nočemo hvaliti Boga za ta dar samo nocoj. Hočemo, da bi ga hvalili z vsem svojim življenjem. Kako to nare- dimo, kako naj živimo, da bo njemu, Gregoriju, všeč, je pa sam povedal v govorih in spisih.

Dne 16. oktobra 1949, torej kar toč- no pred desetimi leti, ko je prvič pri- šel v Argentino k Slovincem, je na slav- nostni akademiji med drugim rekel to- le: „Od Kanade na severu do konca Južne Amerike, povsod se je naselil naš narod. Sedaj smo tu. Kaj naj naredi- mo? Smo kakor v deroči reki. Kam nas bo zanesla, kje nas bo naplavila? Dr- žite glavo nad vodo. Ni, da bi vas voda odnesla! To je glavno. Da vzdržite — to je najglavnejše! Povežimo se med seboj. Zedinite se v vseh vprašanjih na- rodne eksistence. Ne pozabite idealov, za- radi katerih ste prišli sem in zaradi ka- terih ste se doma ustavljali rdeči nevar- nosti. Ohranite jih. Če bi te ideale iz- gubili, bi bila to popolna tragika naša in našega naroda. Darujte našo slo- venko pridnost, poštenost in delavnost novi veliki domovini, ki vam je odprla vrata v svobodo, vas tako gostoljubno sprejela in dala nam beguncem novi dom. V novi domovini sprejmite vse, kar je dobrega, in mnogo boste tega našli. Tako boste postali še bolj očišče- ni, izklesani, modri in izurjeni. Za ti- ste pa, ki so povzročili, da smo morali oditi po svetu, za vse, ki so pozabili na svojega Boga, prosimo, da najdejo pot resnice. Jaz nisem noben večer pozabil dodati blagoslov tudi vsem svojim so- vražnikom v domovini.“

KAREL MAUSER OB SEDMINI DR. ROŽMANOVE SMRTI

Nato je po pevskem vložku Hladniko- ve žalostinke Že pada mrak v dolino, iz zvočnega traka — posnetek ob sedmini škofove smrti — govoril Karel Mauser. Iz njegovih daljših izvajanj navajamo dva odstavka o družini in mladini, čer- mer je Mauser dal osnovni poudarek.

„Da, samo smrt plemenitega člove- ka izkoplje praznino, ki je ni mogoče zapolniti. Sredi naše slovenske skupno- sti, sredi naše srenje je nastala prazni- na, ki bo ostala in z mrtvim molkom govorila skozi vso našo dobo. Škofa Gre- gorija ni več. Svoj križ je prinesel do konca. V svojem globokem notranjem življenju, po svojem velikem trpljenju je spoznal, kaj nam more biti v rešitev. Gradil je slovensko bodočnost na zdra- vi, dobri družini, ki naj bo delček slo-

venske skupnosti. Zavedal se je, da je družina tisto, kar nas veže, da sta oče in mati tista, ki s svojim blagoslovom pošiljata skupnosti mlade moči. V dru- žini, tej drobni in zvesti celici se sti- kata Cerkev in družba. Tu so temelji za skupnost, tu je šola za življenje, tu je šola za potrpljenje in šola za priprav- ljenost sprejemati na svoje rame del skupnega križa. Zavedal se je škof Gre- gorij, da je danes med nami vse pre- več ljudi, ki bi sicer radi želi uspehe in trude skupnega dela, niso pa pripravlje- ni nositi del skupnega križa, ki bi ga vsakdo izmed nas moral.“

„Škof Gregorij je ljubil družino in ker je ljubil družino, je ljubil mladi- no. Gledal je v njej kvas novega rodu, nadaljeval slovenske moči, duha, volje in upanja. Globoko v svojem srcu je imel pokopano bolečino za tisoče in ti- soče mladih življenj, ki so končali svojo življenjsko pot po neznanih grobeh. Go- relo pa mu je v srcu ob tej bolečini ve- liko upanje na mladino, ki danes raste.“

ŠKOF GREGORIJ NA PROSLAVI SVOJE ZLATE MAŠE

Po nadaljnji kitici Hladnikove žalo- stinke je bilo predvajanih — pravtako iz zvočnega traku — nekaj misli, ki jih je govoril škof Gregorij na praznova- nju svoje zlate maše. Ob koncu svojega govora je dejal: (Pregrvirani posne- tek ima žal nenaraven Rožmanov glas.)

„Pa je to vsaj dobro, če je ena toč- ka, ki jo ima narod, raztepen po celem svetu. Eno točko, kjer se stikajo vsi, tudi ti, ki so različnega mnenja. In jaz bi si želel, da bi nam Bog dal vsaj to- liko ljubezni, slovenske ljubezni, pa kr- ščanske ljubezni, da bi ta ljubezen bila najgloblja podklada vsega našega dela. Potem bomo morebiti šli različna pota, na različni način bomo skušali doseči osvoboditev svojega naroda, ampak lju- bezen nas bo družila. In to bo tista vez, ki nas bo pri vseh razlikah mišljenja in načrtov naredila močne.“

ZAKLJUČEK

Zaključek ni mogel biti boljše za- mišljen. Posnet s plošče, je zbor Gallus zapel O Marija, moja sreča s solo vlož- kom naše nepozabne altistke Roze Golo- bove. Komu ni segla ta melodija do srca? Tako se je zdaj že rajna Roza pridružila ostalim trem rajnim: škofu Gregoriju, dr. Kreku in Mauserju, ko smo po njih štirih doživljali to lepo spominsko slavje. Poslovili smo se s stojje zapeto Marija skoz življenje.

Zvočne trakove je dal ljubeznivo na razpologo g. Vinko Zaletel. Program je priredil in režiral Frido Beznik ter za- mislil sceno. Pomočniki pri osvetljavi in projekcijskih aparatih so mu bili Ja- nez Jereb, Milan Magister ml., Jože Tomažević in Marjan Loboda ml. Slav- je sta priredila društvo Zedinjena Slo- venija, in dušno pastirstvo.

Zadnje voščilo škofa dr. Gregorija Rožmana

za božič 1959, ki ga ni več doživel

Tik pred smrtjo je škof dr. Rožman še sestavil to-le voščilo za božič, ki so mu ga potem drugi razmnožili in ga je on mogel samo še s tresočo se roko podpisovati. Ob desetletnici njegove smrti so se tega voščila Slo- venci spominjali.

Naj nam bo tudi ob dvajsetletnici najlepše božično voščilo.

„V revščini hleva in tihote svete noči sta se pogleda deviške Matere in božjega Deteta prvič srečala, prvič sta se zazrla drug drugemu v oči. Vsa blažena in prevzeta od svete ljubezni, občuduje Mati novorojenčka, ki ga je Sveti Duh upodobil v njenem deviškem telesu, učlovečeni Bog pa prvič s človeškimi očmi zre svojo Mater. Božja ljubezen in človeško hrepenenje po Bogu sta se po dolgih tisočletjih zopet sešla.“

Mati Marija, pokaži nam po tem izgnanstvu Jezusa, blagoslovljeni sad svojega telesa, in pomagaj nam, da bomo še druge z besedo in zgledom učili Jezusa spoznavati in ljubiti.“

Ko nas je Bog razgnal po svetu...

Zamislimo se nekoliko ob Mojzesovem zgledu. Vprašaj se, kako vpliva nate okolje? Ali si dovolj trden, da se mu ustaviš in ohraniš, kar imaš po božji volji iz svojega rodu? Vero smo prejeli od dvojne matere: od rodne matere imamo prvi verski pouk in prve molitve, od duhovne matere, svete Cerkve, pa nadnaravni dar vere in krsta. Ali ti je vera ena najvišjih dobrin, katere za nobeno ceno ne bi hotel izgubiti ali zamenjati za versko brezbrizno življenje svojega okoliša? V načinu vnanjega življenja, prehrane, stanovanja in še marsičesa drugega se sme- mo in moramo prilagoditi novemu okolju, glede vere in notranjega verskega živ- ljenja pa moramo ostati taki, kot smo, le še bolj utrditi in poglobiti se mora- mo, da bo vera podlaga vsega udejstvovanja in nepremakljiva skala, na kateri se trdno držimo v vseh viharjih in še druge rešujemo.

Ko nas je Bog razgnal po svetu, ni storil tega s tem namenom, da izgine- mo in se vtopimo v novi svet z njegovim materialističnim načinom življenja, am- pak da v svetu dajemo zgled globoke in stanovitne vernosti.

Dr. Rožman v svetem letu 1950

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Slovence je zajela nakupovalna mrzlica: skušajo kupiti čimve stvari za čim dalje časa. Ker že dalj časa ni dovolj pralnih praškov v trgovinah, pa kave, žarnic in tako dalje, je dovolj, da nekdo vrže „novico“: tega bo zmanjkalo, že ljudje navalijo na trgovine. Sedaj je na vrsti jedilno olje. Oljarji pravijo, da ni nevarnosti za pomanjkanje. Toda pomanjkanje že nastaja, ker oljarji nimajo dovolj steklenic. Kranjska oljarna je prej dnevno poslala na trg 15.000 litrov, sedaj so presegli 125.000 litrov dnevno.

KAMNIK — Kamniška kulturna skupnost in krajevna sekcija Zgodovinskega društva za Slovenijo sta privedla v dvorani nad kavarno Veronika zgodovinski simpozij o Kamniku. Referate o zgodovini Kamnika so 25. oktobra brali Gabrovec, Zupančič, Sašel, Otorepec, Grafenauer, Gestrin, Umek in Melik, pri umetniškem delu so sodelovali Zontar, Emilijan in Anica Cevc, Janša-Zorn, Juteršek in Stiplovesek. Drugi dan so seveda govorili o NOB in o povojnem razvoju mesta.

LJUBLJANA — Za Bežigradom so pred dobrim letom zgradili novo tržnico, ki pa je na pol prazna. Prodajni prostori so menda predragi, kupcev pa malo, ker je menda dostop do tržnice, ki je ob Titovi cesti, precej nepripraven. Novo tržnico gradijo tudi v Mostah, kjer je sedanja premajhna.

POSTOJNA — Za 160-letnico postojnske jame je bil v Postojni mednarodni speleološki posvet. Udeležilo se ga je 80 znanstvenikov iz vseh evropskih krških držav, ki so v 25 referatih osvetlili številna prizadevanja in rezultate raziskovalnega dela v postojnskem jamskem sistemu. Postojnska jama je s 16 km dolžine med 358 evropskimi turističnimi jamami na 30. mestu, po vplivu na znanstvene in turistične tokove v svetu pa je na prvem mestu med okoli 650 turističnimi jamami v svetu.

ŠKOFJA LOKA — „Prekinitve dela“ v škofjeloški tovarni LTH, ki izdeluje hladilnike in zamrzovalne skrinje, je uspela. Delavci so zapisali svoje zahteve in jih poslali delavskemu svetu. Ta je ugodil zahtevam. Ker pa stavke — prekinitve dela — uradno ne obstajajo, so „druženopolitične organizacije“ — beri partija in sindikati — naslednjega dne objavile, da v loški tovarni hladilnikov sploh ni bilo prekinitve dela, marveč le temeljitejša razprava o osebnih dohodkih.

LJUBLJANA — Janez Menart je eden najbolj branih slovenskih sodobnih pesnikov. Njegovo zadnje zbirko „Statve življenja“ je Cankarjeva za-

ložba prodala knjigarnam v natanko 61 dneh, pa je zbirka v knjigarnah že težko dobiti. Založba je pripravila že drugo izdajo, prav tako v 3000 izvodih, ki je izšla v prvih dneh v decembru.

RIBNICA — Ribniški grad in muzej sta bila zadnje tri mesece tarča za šale, ki pa kažejo bolj na vandalstvo. Med redne „šale“ spada obešanje koškov za smeti, ki jih upravnik muzeja nato najde na najbolj nemogočih mestih. Oktobra so našli košek poln odpadkov na drogu za zastavo. Pri vodnjaku so polomili umetno kovano kovinsko ogródje. Ne morejo pa ugotoviti, kako so „šaljivci“ mogli spraviti težko klop na pet metrov visoke napušče, ki štrlijo iz gradu. Klop dejansko visi v zraku in more vsak čas pasti, sneti jo bodo mogli le z gasilskimi lestvami. Do 24. oktobra gasilci še niso prišli.

MURSKA SOBOTA — Mednarodna banka bo Jugoslaviji posodila 100 milijonov dolarjev za pospeševanje kmetijstva. Sloveniji so namenili od tega 4 milijone, in sicer 50 odstotkov za zasebnike in 50 odstotkov za družbene obrate. Večino posojila bodo investirali v Pomurju.

PLETERJE — Pleterska kartuzija, ki je bila ustanovljena leta 1407 in je potem konec 16. stoletja zamrla, je bila obnovljena leta 1904. Ob 75-letnici dela je Tito odlikoval kartuzijo z redom zasluge z zlato (rdečo) zvezdo za „zasluge med revolucijo“ in za „uspešno vključevanje v življenjske in razvojne tokove“.

LJUBLJANA — S slovenskimi gradbenimi podjetji sodeluje 887 obrtnikov, ki zaposlujejo skoraj 5.000 oseb. Do teh števk se se dokopali inšpektorji dela. Na sindikatu gradbenih delavcev Slovenije so menili, da bi obrtniki-kooperanti morali biti tudi sami na gradbišču, da se ne bi dogajale nepravilnosti: Tako je nekje na štajerskem bil nosilec obrtnega dovoljenja in s tem pogodbe z gradbeno organizacijo nek zdravnik-kirurg.

LJUBLJANA — Po prvem snegu, ki je zapadel 11. novembra in se marsikje v dolini obdržal dober teden, je v Sloveniji in sploh po vsej Jugoslaviji močno deževalo. Ogromno škodo so poplave povzročile po črni gori, tam je porušilo divjanje vode kar 40 mostov; zalilo nešteto hiš in industrijskih poslopij, pokopalo železniško progo. Podobno je bilo tudi na Kosovu, v Makedoniji in seveda ob Savi od Zagreba naprej. V Sloveniji je deževje povzročilo precej nevarnosti, vendar večjih težav ni bilo. Poplavljeni je bilo Ljubljansko barje, Dolnjevaško polje pri Rivnici, dolina Temečne. Najhuje je bilo v Pomurju, v zgornjem toku Ščavnice in ob Ledavi.

LJUBLJANA — Na posvetovanju jugoslovanskih gospodarstvenikov, ki je bilo v Opatiji pri Reki, so mnogo govorili o gospodarstvu, saj drugače bi bilo čudno, če bi gospodarstveniki govorili o čem drugem. Precej časa so porabili za ugotavljanje uvrstitve jugoslovanskega gospodarstva v Evropi. Končno so le ugotovili, da je obdržalo isto mesto, kot leta 1939. Enotni niso bili le v tem, ali je taka uvrstitve uspeh ali ne.

KRANJ — V kranjski, škofjeloški in tržiški občini so 21. novembra „odpisali“ stekline, ker že od začetka leta niso več odkrili nobenega primera bolezn. Predpisi za zatiranje in preprečevanje bolezn pa ne veljajo več samo v škofjeloški občini. V kranjski in tržiški občini so predpisi ostali zaradi preventive, ti dve občini mejita na Avstrijo, kjer steklina še vedno ogroža živali pa tudi ljudi.

ŠKOFJA LOKA — Pripravljanje gradiva za zasnovno prihodnjih petletnih planov je v raznih podjetjih velika naloga, ki terja precej znanja in „samoupravnega oblikovanja stališč“. Šola za vodilne in vodstvene delavce v Škofji Loki je pripravila poseben seminar o tej temi. Razposlali so 451 vabil raznim podjetjem v Sloveniji, prijav pa je bilo le 51.

PIRAN — V „strokovnih službah“ občinske skupnosti socialnega skrbstva piranske občine so delavce 19. novembra „prekinile delo“. Takoj sta seveda skočili „na delo“ partija in sindikat in na posebni seji so skupaj s stavkajočimi delavkami reševali problem. Na prvem mestu sta partija in sindikat seveda poudarila, da stavka, pardon, prekinitve ni v skladu z reševanjem problemov v „socialistični“ družbi... ter da je prekinitve izsiljevanje odstopa nekaterih vodilnih... Dva od vodilnih pa sta že odstopila.

KAMNIK — V razstavišču Veronika so pripravili ob proslavi 750 letnice Kamnika razstavo knjižnih del mnogih kulturnih delavcev iz Kamnika in bližnje okolice. Obsega dobo zadnjih 350 let; ker starejša dela v Kamniku niso dosegljiva. V razstavo niso vključeni vsi kamniški kulturniki, mnogo imen manjka, pri mlajših predvsem zaradi pomanjkanja prostora. Da pesnika Franceta Balantiča ni, ni treba posebej poudariti. Razstava je bila odprta od 23. novembra do 4. decembra, na ogled pa so bila med drugimi dela Janeza

Današnja božična povečana številka našega lista je zadnja v letošnjem letu. Prihodnja bo izšla 3. januarja 1980.

Krstnika Dolarja, Franca Mihaela Pačglavca, Jurija Japlja, Franca Pirca, Antona Medveda, Rudolfa Maistra, Radojva Peterlina in za temi še vrsta mlajših.

LJUBLJANA — Ljubljanska univerza je ob praznovanju šestdesetletnice univerze 11. decembra podelila častni doktorat akademiku dr. Antonu Kuhlju, upokojenemu profesorju za naravoslovje in tehnologijo, akademiku dr. Janezu Milčinskemu, rednemu profesorju medicinske fakultete; Vidi Tomšičevi, članici Predsedstva SRS in dr. Antonu Vratušu, predsedniku Izvršnega sveta SRS. Poleg teh priznanj so podelili še vrsto velikih in malih svečanih listin in plaket, med dobitniki sta na prvem mestu seveda Tito in Kardelj.

MARIBOR — V Mariboru so preučevali razlog za velik porast kaznivih dejanj, pa so prišli do spoznanja, da je porasta kriv — porast narkomanov.

LJUBLJANA — Narodna galerija je v Muenchnu na dražbi ene najboga-tejših zbirk srednjeveških plastik dr. Oertla kupila lesen kip, 161 cm visok, Marije z Jezusom, iz okolice Ptuja, ki je nastal leta 1520. Bavarski narodni muzej, ki je obvestil Narodno galerijo o dražbi, je pred razprodajo obljubil, da ne bo dražil, če bo NG zadnji ponudnik. Razprodaja je obsegala 67 eksponatov, zanje pa se je potegovalo okoli 100 interesentov iz Nemčije, Italije, ZDA, Vel. Britanije in Avstrije.

Umrli so od 15. do 22. novembra 1979:

LJUBLJANA — Franc Tešar, 71, up.; Slavka Zupanec, up. učit.; Marica Fuersst r. Ros, učit., 93; Maks Vouk, 69; Boris Accetto; Elizabeta Novak, up. p. ur., 83; Marija Brus r. Kušar; Niko Stroj; Angela Žagar r. Goli, 76; Marija Grohar, up.; Ivanka Račič r. Klapfer, 80; Ana Adamič r. Vičič, 96; Angela Tavzes r. Gokovič; Božena Palovec-Kavčič r. Hudnik; Daniela Valant r. Kočar, 73; Angela Kramar r. Hlebec, 75; Franc Demšar, up.; Amalija Wester r. Poličar; Anton Horak, 88; Dora Lojkr. Keli; Marija Sattler, 84; Anton Kršlin; Anica Pust r. Zalar, 75; Antonija Osredkar r. Hirschberger.

RAZNI KRAJI — Stane Kvaternik, Cerknica; Matija Garbajs, Babna gorica; Pavel Rozman, up., Kranj; Marjan Trautner, Velenje; Luka Lotrič, 53, Zeleniki; Francka Škoda, gospodinja v župnišču, 63, Reka-Gozd; Jožefa Malneršič, r. Poček, 83, Brežice; Štefka Debevec, Ohonica; Slavko Beguš, 64; Ivan Bernik, miz. mojster, Gunclje; Alojzija Brancelj, 73, Laze pri Borovnici; Karolina Novak, Sneberje; Srečko Krelj, up. dipl. veterinar, Maribor; Saša Ličan, Ilirska Bistrica; Valentin Kos, up., Bistrica pri Trzinu; Marija Geršak r. Trbovc; Kranj; Ivanka Grad r. Rihar, Šentjakob ob Savi; Janez Mrak, posestnik, Studenice pri Medvodah; Marija Resman r. Zupanc, 91, Radovljica; Marija Bottas, Mengoš; inž. agr. Ivan Pucelj, up. prof. Kmetijske šole v Valjevu, Velike Lašče; Ludvik Zadel, up. kovaški mojster, Stična, Ivan Mazi, Preserje; Ivo Dolanc, ekonomist, Trbovlje; Marija Gajšek r. Uratnik, Braslovce.

široko razplamtel in se ni znatno polegel vse do današnjih dni.

Po smrti Maočetunga so sovjeti zagrli spet na prijateljske orglice, a se Kitajci niso zmenili. Maov naslednik Hua Kuofeng je izrazilo pokazal protirusko stališče, ko je osebno obiskal dva rebela na sovjetskem dvorišču — Tita in romunskega Ceaucesca in s tem napadel rusko hegemonijo. Potem je prišel zaplet z Vietnamom in Kambodžjo, ko so se Kitajci z vojaško silo vmešali v spor in si še sedaj stojijo oči v oči sovražni cilji Rusije in Kitajske. Rusi so teritorialno odmaknjeni, a Kitajci imajo krvavo godljo pred lastnim pragom. Ni torej čudo, če so ti sporočili sovjetom, da nočejo obnoviti prijateljskega pakta iz 1. 1950.

Vendar je Sovjetom mnogo na tem, da bi se našel neki modus vivendi, ker jim sovražna Kitajska za hrbtom zlasti po normalizaciji odnosov z Ameriko otežuje agresivno politiko v Evropi in drugod po svetu. Zato so letos spomladi predlagali pogajanja za novo pogodbo v nadomestilo za prijateljski pakt. Pogodba naj bi vsebovala določila o miroljubnem sožitju (peaceful coexistence), medsebojno spoštovanje in priznanje suverenosti in ozemeljske nedotakljivosti. Kitajci so se ob tem sovjetskem aktu dobrohotnosti očividno zavedli, da so oboji — komunisti z enim in istim končnim ciljem: gospodovati nad celim svetom, in so pristali na sovjetski predlog. Zaradi lepšega so eni in drugi poudarili svoje zadržke. Sovjetski močniki politbirojevec Černenko je izjavil, da sovjeti slej ko prej nasprotu-

jejo teoriji in praksi maoizma, vendar bodo vse storili, da se uravnajo odnosi med obema državama v normalne kanale. Hua Kuo feng je pipomnil, da uspeh predstoječih pogajanj zavisi od pripravljenosti sovjetov za spremembo svoje pozicije. Oboje je zelo ohlapno govorjenje, ki malo ali nič ne pomeni.

Pogajanja so se začela dne 23. septembra v Moskvi. Po časopisnih poročilih niso doslej privedla do nobenih pozitivnih rezultatov. A to po objektivnem merilu ni pomembne važnosti, važno je, da so se sešli in se razgovarjajo. Mnogo važnejše se zdi razkritje lista The New York Times z dne 4. oktobra o strogo tajni študiji, predloženi ameriškem obrambnemu ministrstvu, ki govori o „pivotal role“ komunistične Kitajske v svetovnem ravnotežju sil in priporoča „spodbujanje kitajskih akcij, ki bi dvigale sovjetsko skrb za varnost, pa bile Ameriki v korist“. Gotovo je vse obsodbe vredno, da tako delikatni tajni dokument sploh pride v javnost; drugič je na tak način v javnost dano načrtovanje o izigravanju ene komunistične velesile zoper drugo zelo tvegana igra, ki lahko nevarno udari nazaj. Neodgovorno je javno pisati, da tisti dokument priporoča izročitev Kitajski najnaprednejšo tehnologijo in inteligenčne podatke, prodajo modernega orožja in skupne vojaške vaje.

Kaj ko bi se tovariši v Moskvi spozrazumeli, naj rdeča Kitajska vse to sprejme. Ko bo vojaško dovolj močna, bo to orožje skupno s Sovjetsko zvezo naperila proti Ameriki, da skupno podjarmita komunizmu svet? L. P.

ZA ZMAGO KOMUNIZMA TUDI Z NACISTI

Univerzitetni profesor iz Glasgowa, Velika Britanija, dr. Ljubo Sirc je iz potovanja po ZDA iz Kalifornije poslal 11. avgusta 1979 znanemu london-skemu listu The Economist odgovor in pojasnilo na pismo Elizabete Baker, objavljeno v tem listu dne 22. julija 1979. Odgovor dr. Sirca, ki je dokumentarna značaja, objavljamo v celoti.

„Elizabeta Baker ima brez dvoma prav, ko piše v rubriki „Pisma“ z dne 22. julija, da je Velika Britanija v vojnem času preusmerila vojaško pomoč k Titu iz vojaških razlogov. Ker pa sem med vojno sodeloval s Titovimi silami in zato vem, da si bile skromno uspešne, dvomim, da je domala popolno zaupanje do jugoslovanskih komunistov bila modra odločitev in cena za moralno in politično odgovornost, kakor se to hoče prikazati.

Po mojem je večji del nemških sil na jugoslovanskem ozemlju predstavljal med vojno bolj strateško južno rezervo, kot pa divizije, ki naj bi jih partizani pritisnili k tlom. K tem me nagibajo tajna poročila in sporočila udeležencev v teh dogodkih, ki so brali mnenja o vojni v Jugoslaviji, katera so napisali vodje britanske vojaške misije in se čudijo, če so bili ti v isti deželi kot oni sami. Dejstvo je, da je Titov glavni namen — dosega oblasti — bil globoko skrit pod gverilsko romantiko, a je s kruto neumsmiljenostjo odstranjal vsakogar, ki mu je bil napoti in je povzročal prebivalstvu hudo gorje in trpljenje.

Leta 1941 sem pripadal levi nacionalni skupini, ki se je pridružila Osvobodilni fronti, ki so jo vodili komunisti. Neposredno po vstopu skupine v OF smo se spopadli s komunisti, ki so izdali „odlok“, da ni nikomur dovoljeno boriti se proti sovražniku zunaj OF — to je, če ne prizna komunistične nadvlade — in da bo OF smatrala za izdajca vsakogar, ki se temu ne bi uklonil in da ga bo „likvidirala“. Komunisti so nato začeli pobijati nekomunistične odporne in so mnoge prisilili, da so se zatekli k Nemcem. V Fronti pa so s terorjem prisilili sodelujoče skupine, da so se razblinile in tako je partija dobila popolno nadvlado.

Titovi komunisti so sovražili besedi „britanski“ in „ameriški“. Ne dolgo tega je partizanski polkovnik Daki v svojih spominih zapisal, da so njegove čete v začetku leta 1945 prenehale z bojem z Nemci in so začele odstopati proti morju — prazen preplah —, da bi preprečile zavezniško izkrcanje. Po vojni sem bil sam obtoženec v monstroznom procesu proti prijateljem Zahoda. V tem procesu sta bila obsojena tudi dva nekdanja člana jugoslovanske begunske vlade v Londonu, katerima so Britanci svetovali, naj se vrmeta v domovino.“

POMEN SOVJETSKEGA KITAJSKEGA SPORA

Da je razvoj prepira med sovjetskimi in kitajskimi komunisti, kakor tudi ocenjevanje in obravnavanje tega spora od strani svobodnih narodov odločilne, da ne rečem življenjske važnosti za ves svet, nihče ne more resno osporavati. Odkar je leta 1972 ameriški predsednik Nixon romal v Peking, se je začela pisati nova stran v zgodovini političnega, gospodarskega in vojaškega ravnotežja na naši zemlji. Kajti s tem obiskom je dobil odnos med obema marksističnima orjakoma novo poanto, nov poudarek, pa tudi drugačen svetovni pomen.

Kratka analiza sovjetsko-kitajskega spora ne bo škodovala nikomur, ki prizadeto zasleduje razplet političnih dogodkov na svetu; kajti v našem času je postal svet tako majhen, da lahko iskra kjerkoli na zemlji zažge svetoven požar, ki bo na svoj način opekel slehernega med nami. Modro gledanje na trenutne, morda tudi dolgotrajne nesporazume med komunističnimi tovariši, in pametno vplivanje na okolico, bi mogoče pripomeli k temu, da bi svobodni svet pravilno vrednotil prepire med tovariši in temu primerno uravnaval svojo politiko do njih.

Ruski in kitajski režim sta stoodstotno komunistična, to drži. Dobro leto dni po porazu Čangkajskega in prigrabitvi oblasti nad celinskim kitajskim ljudstvom, ki šteje danes blizu 900 milijonov duš, je vodja revolucije Maočetung 1. 1950 sklenil z ruskim tiranom Stalinom prijateljsko pogodbo. Z njo sta

se diktatorja hotela skupno zavarovati pred navidezno nevarnostjo napada od strani Združenih držav in Japonske. Skoraj 10 let sta tesno sodelovala, tehnološko mnogo bolj razvita Sovjetija je podpirala razvoj kitajske industrije, vključno jdrsko oboroževanje. Opazovalci, med njimi Amerikanec Doak Barnett, so menjena, da je razcep med njima 1. 1959 nastal zaradi ruskega strahu, da bi Kitajci v svoji nepremišljenosti in agresivnosti sprožili vojni zapletljaj z napadom na otoka Quemoy in Matsu v taivanski morski ožini, oba v nacionalističnih rokah. Zato so hipoma ustavili vsa pomoč Kitajski predvsem pri razvoju jdrskega orožja, in odpoklicali sovjetske svetovalce in tehnike. Ko so se potem v Moskvi odločili končati z vso dobavo jdrskega orožja, so kitajski komunisti vzkipeli od jeze, prekinili zveze s Sovjetijo in se lotili lastne produkcije jdrske sile. Odnosi so se stalno slabšali zlasti odkar so Kitajci zahtevali vrnitev ozemlja, ki so si ga po njih trditvi prilastili ruski carji v obsegu 13.000 kvadratnih milj.

Rusi niso držali rok križem, pač pa so zavarovali mejo z močnimi vojaškimi postojankami, zaradi česar je prišlo do resnih mejnih spopadov, najnevarnejši je bil oni na otoku reke Usuri 1. 1969. Sovjeti so zelo zamerili Maočetungu, ker je obsodil njihovo politiko miroljubnega sožitja s kapitalisti in jih obdolžil ideološkega revizionizma ter aspiracije prvenstva pri vodstvu svetovnega komunizma. Spor se je torej na

Najlepše božično in novoletno darilo so

Zborniki Svobodne Slovenije

in knjige, ki so izšle v njeni založbi

Vsak izvod od 1. 1949 do vključno 1. 1961 \$ 10.000
Letniki 1962 do 1965 ... \$ 14.000
Letniki 1966 do 1969 \$ 20.000
Letnik 1970 \$ 25.000
Letnik 1971-2 \$ 28.000
Letnik 1973-5 \$ 30.000
ZBORNIK za leto 1954, razprodan

Vladimir Vauhnik, NEVIDNA FRONTA \$ 25.000
Marian Marolt, ROJSTVO, ŽIVLJENJE IN SMRT LUDVIKA KAVŠKA, broš. izvod \$ 15.000

VERO V BOGA, UPANJE V ZMAGO RESNICE IN LJUBE-
ZEN DO VSEH DOBRIH LJUDI VOŠČI V TEJ SVETI NOČI
VSEM SVOJIM ČLANOM IN ROJAKOM PO SVETU

ZEDINJENA SLOVENIJA

BUENOS AIRES — ARGENTINA

SREČNE IN BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE
TER BLAGOSLOVLJENO NOVO LETO

želi vsem rojakom

Slovenski dom v Berazategui

Društvo Slovenska Pristava

vošči vsem članom in prijateljem
vesele in milosti polne božične praznike
ter srečno, zdravja in uspehov polno Novo leto 1980.

Obenem vljudno vabi na veselo silvestrovanje v ponedeljek
31. decembra 1979. Začetek ob 21. uri.

Slovenski dom v San Martinu

želi vsem svojim članom in članicam ter prijateljem Doma
Blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto
ter vse prisrčno vabi

na slovesno božično sv. mašo — 25. decembre ob 8,30 v kapeli
kolegija Presv. Srca.

na božičnico, ki bo takoj po božični sv. maši v prostorih doma.
Po božičnici božični zajtrk.

na veliko silvestrovanje z orkestrom — 31. dec. v prostorih doma.

Božji blagoslov in uresničenje vseh želja
vošči

slovenski skupnosti za Božič in Novo leto

Zveza slovenskih mater in žena.

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO 1980
želi vsem rojakom, posebej pa še prijateljem in odjemalcem,
katerim se toplo zahvaljuje za zaupanje,
izkazano v preteklem letu

Stane Zupancič

MARTILLERO PUBLICO NACIONAL
NAKUP IN PRODAJA NEPREMIČNIN
Calle 109 No. 2450 (Ex Quintana 161) San Martín (1650)
Tel. 755-2678

Veliko božjega blagoslova o božičnih praznikih
in mnogo uspehov v novem letu 1980
želi vsem rojakom

SLOVENSKO KERAMIČNO PODJETJE

CACES

Pedro Molina 140 San José - Guaymallén Mendoza

Brata Uršič in Troha

AVTO DELAVNICA PEUGEOT
Avda. San Martín 7732-34 1672 V. Lynch Pcia. Bs. Aires
želijo vsem rojakom srečne božične praznike

SLAVKO CONSTRUCCIONES

Slavko Podlogar

Maestro Dasso 778 Villa Bonich San Martín
Tel. 755-0545

želi vesele božične praznike ter srečno in uspehov polno novo
leto vsem svojim klientom, posebej še podjetjem LMC in Luk-
man ter se jim zahvaljuje za izkazano zaupanje.

Božičnega veselja in
mного božjega blagoslova
v letu 1980 želi vsem
slovenskim rojakom, članom
in podpornikom

SLOMSKOV DOM

V ponedeljek, 31. decembra
ob 21. uri bomo imeli
v Domu veselo

SILVESTROVANJE

Nakaznice za domačo večerjo
so že v predprodaji.

Pintarjeva

družina

vošči rojakom

blagoslovljene

božične praznike

in srečno

novo leto

1980

Celodnevno srečanje slov. visokošolcev

SKAD lepo vabi vse prijatelje, naj
se udeležijo celodnevnega srečanja
slovenskih visokošolcev, ki bo v
nedeljo, 23. decembra. Kraj: Insti-
tuto Fahy, Ruta 7, Moreno. —
Zbiranje na kolodvoru v Moronu
ob 8.30.

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

špecialist za ortopedijo
in travmatologijo

Marcelo T. de Alvear 1241, pritličje
Capital Federal
Tel. 393-3536

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17. do 20. Zahtevati določitev
ure na privatni telefon 666-4366.

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires
Pritličje, pisarna 2
Tel. 35-8827

**Prosimo, ne odlašajte s
poravnavo naročnine!**

**Avtomobili in motorni čolni — velika izbira doma-
čih in tujih znamk. — Jahte, jadrnice in trailerji.**

LOMAS DE ZAMORA

Av. Hipólito Yrigoyen 8820
T. E. 243-0270/1433

EZEIZA

Ruta 205
(nasproti postaje Ezeiza)

AUTONAUTICA

Kredit na 12 mesecev, brez obresti. Smo zastopniki — JOHNSON IN TARRAB.

želi vsem rojakom srečne božične praznike

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO

želi

PETER KLOPČIČ z družino
Toronto — Kanada

Blagoslovljene božične praznike,
miru in uspehov v novem letu!

JURE VOMBERGAR

Arhitekt

Načrti za gradnje, opreme, dekoracije

Av. Gaona 2776

Tel. 659-1413

HAEDO

Blagoslovljene božične praznike

in srečno novo leto 1980!

Dr. Vital Ašič

odvetnik

Zapuščinske obravnave, nepremičninske
pravne zadeve

Maipú 521, 3. nadstr. B,

Capital Federal

tel. 392-3935/743-3945

Vesele božične praznike in uspehov polno novo leto
želi vsem rojakom

JANEZ JENKO

Strojna delavnica „Sora“

H. Almeyra 520 T. E. 750-5211 Villa Libertad, San Martín

Vesele praznike rojstva Gospodovega
želijo

PETER BAJDA in sinovi

SODARSTVO

Benavente 4367

Villa Nueva - Guaymallén

Mendoza

T. E.: 61627

Dra. MARIJA SNEŽNA OSTERC

zobozdravnica

Laprida 2638 T. E.: 761-1730 Florida

želi vsem rojakom srečne božične praznike

Miguel Bersaiz — Helena Ostere

arhitekta

Posadas 1415, 6°, 1 T. E.: 42-2328 Buenos Aires

želita vsem Slovincem blagoslovljene božične praznike

Blagoslovljene božične praznike
in srečno novo leto 1980 želi

VOJKO ARKO z družino
San Carlos de Bariloche

Vaše darilo za praznike dobite pri

TEXTIL KOSANČIČ S. A.

Moški, ženski in otroški puloverji po tovarniški ceni.

Od 9.—13. in od 15.—20. ure.

Ramón L. Falcón 2624
C. Lynch 2569

Flores
San Justo

eta

**ESTABECIMIENTO TUCUMANO
DE ABERTURAS S. A. I. C.**Ruta 9 Km 1285 — Lastenia
Banda Río Salí — Provincia TUCUMANv o š č i
iz „vrta republike“ vsem rojakom v Argentini
in drugod po svetu**srečne božične praznike,
miru in uspehov v novem letu 1980****KREDITNA ZADRUGA****SLOGA**

Z O. Z.

Bm.é. Mitre 97 — RAMOS MEJIA

VOŠČI SVOJIM ČLANOM
IN VSEM ROJAKOM**Blagoslovljen Božič
in srečno novo leto 1980!**

1979 1. E. T

Blagoslovljen Božič**in srečno novo leto 1980**

želi vsem rojakom

VINKO ALJANČIČ

Izdelovanje matric

Belgrano 3380

CARAPACHAY

Božičnega veselja**in sreče****v novem letu****1980**želi
vsem rojakom**STANDMETAL S.A.**

Entre Ríos 3763

SAN JUSTO

Provincia de Buenos Aires

Božičnega veselja,
miru in sreče v novem letu

rojakom

Marjan Leboda in Helena Lóboda

Zavarovanja

Sarmiento 643, 1. nadstr., pisarna 120

Tel. 40-0055

Capital Federal

Blagoslovljen Božič in srečno Novo leto želi vsem rojakom

BIDOVEC TONE

MODNO KROJAŠTVO

Avda. de Mayo 2416

T. E. 651-1242

Ramos Mejía

Blagoslova in milosti poln Božič in srečno Novo leto

želi vsem odjemalcem in rojakom

BIVEGRO

FINO MIZARSTVO

Rep. de Chile 3036,

San Justo,

T. E. 651-3452

**BLAGOSLOVLJENE
BOŽIČNE PRAZNIKE**

IN

**SREČNO TER MIRU
POLNO LETO 1980**

VAM IN

**VSEM SLOVENCEM
PO SVETU ŽELI:****HERMAN ZUPAN S. A. - PAPELERA DEL SUR S. A.****Blagoslovljene****božične praznike****in srečno novo leto****1980****želi vsem rojakom****v Argentini in****razseljenim po****svetu****OBLAK Hnos. S. A.**

ALMAFUERTE 3868

SAN JUSTO

Provincia de Buenos Aires

ESLOVENIA LIBRE**Editor y director: Miloš Stare****Redacción y Administración:**

Ramón L. Falcón 4158

1407 Buenos Aires

Argentina

T. E. 69-9503

Uredniški odbor:**Miloš Stare, dr. Tine Debeljak,
Slavimir Batagelj in Tone Mizerit**Correo
Argentino
Central (B)

FRANQUEO PAGADO

Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA

Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual No. 24.576Naročnina Svob. Slovenije za l. 1979:
za Argentino \$ 38.000.—, pri pošiljanju
po pošti \$ 43.000.—, ZDA in Kanada
pri pošiljanju z avionsko pošto 35 USA
dol., obmejne države Argentine 30 USA
dol.; Avstralija 45 USA dol.; Evropa
38 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa
za pošiljanje z navadno pošto 30 USA
dol.Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados
Unidos 425, 1101, Buenos Aires, T. E.
38-7213.

KREDITNA ZADRUGA

"SLOGA" Z. O. Z.

BME. MITRE 97

RAMOS MEJIA

T. E. 658 - 6574

URADNE URE:**PONEDELJEK, SREDA IN PETEK****OD 15. DO 19. URE.**